

Panun näkinoita

*Markkinoista ja "posetivismista".
Teatterista toinen mokoma.*

Toimitus on antanut minulle vaikean tehtävän: minun on astuttava erään Ylhäisyyden varpaille ja koettava selittää, että tämä Ylhäisyys on esiintynyt sopimattomasti. Arvoisa lukija, Sinä olet varmasti joskus eläissäsi tavannut H. M. Painovirhepaholaisen, herran ja hidalgon varustettuna mielikuviuksella vailla vertaa ja röyhkeydellä, joka panee hänet uhmaamaan jopa kristillishenkisiä pääkirjoituksia, In memoriameista ja perheutisista puhumattakaan. Tunnet siis hänet ja tiedät, että Meisolla kirjaimella, maailman kolmas valtiomahti, sanomalehdistö, emme mahda hänelle mitään. On nöyryyttävää sanoa näin, mutta totuus ei pala tulesakaan.

No niin, tämän alkulauseen jälkeen voin vain kyynel silmäkulmassa, mutta tragikoomillinen virnistys suupielessä todeta, että eilen Se taas vieraili, Painovirhe. Ritvamme oli kirjoittanut nätin jutun kapellimestari Martti Similästä ja oli pistänyt jutulle hyvän otsikon. Kaikki oli hyvin siihen saakka, kunnes hän sai lukea aamulehdestä: "Oulun orkesteri oli minulle posetiivinen yllätys." Auta Pyhä Anna, minä tahdon ruveta

munkiksi, kerrotaan Lutherin aikaan sanoneen ja jotain nunnaksi vetäytymisestä oli välähtänyt Ritvankin mieleen, kunnes hän huomasi olevansa syytön. Kun toimitus kokoontui, niin tästä sinänsä pikkuasiasta, joka tietysti kuitenkin on ainoa "posetiivinen" piirre, jonka suuri osa lukijoistakin eilen aamulla Kaiussa huomasi, keskusteltiin ja tultiin siihen murheelliseen tulokseen, että tämä kaikki on nyt sitä markkinavillitystä. Kun kerta kaupungissa on markkinat, niin tottakait markkinoihin kuuluu posetiivi ja positiivisesta tulee — posetiivinen. M.o.t. Heureka! Tragikoomillista, kuten herra toimittuss sihteeri sanoi. Vielä murheellisempää, että latomomme oli niin "posetiivinen", että ei suostunut korjaamaan käsitystään korehtuurinlukijan oikaisusta huolimatta.

Myös haastateltu, herra kapellimestari, luki jutun ja nauroi kuolukseen kuten hänen oma määritelmänsä kuului. Meidän onnemme, että kysymys oli Martti Similästä eikä Heikki Klemetistä, joka taitaa olla vihainen setä. Se siitä.

*

Helsingissä pidetyillä kulttuuriosastojen toimittajien kursseilla äskettäin luennoi teatterinjohtaja Vilho Ilmari nykyhetken teatterista Suomesa ja maisteri Hugo Jalkanen teatte-

riarvostelusta. Edellinen lausui mm., että harrastelijataso elää meillä suhteellisen voimakkaana, että tasoa madaltaa se järjetön kiire, millä teatterityö meillä suoritetaan, että maaneeri tarttuu kuin ruoste rautaan ja että nykyhetkellä on paljon sovinnaisia kaavamaisuutta teatterissamme. Prof. J. V. Lehtonen puolestaan huomautti äskettäin täällä Kivi-juhlassa siitä, että meillä tällä hetkellä kiertää maata monenlaisia teatterikiertueita, joiden kaikkien esitystasotasiaan ei kestä arvostelua, ei myöskään ohjelmisto. Yhteenvetona tästä kaikesta toteamme, että kaikkialla on paljon kohentamista. Sekä Ilmarin että Jalkasen alustusten pohjalla keskusteltiin Helsingissä vilkkaasti ja tällöin tehtiin meitä maaseutukaupunkien lehtimiehiä vastaan melko vakava syytös: meitä syytettiin liian lempeästä ja silottelevasta arvostelusta varsinkin mitä teatteriin tulee. Ja siinä voi olla vähän peräinkin ja syytös on ankara, jos tämä kaikki osaltaan on vaikuttanut paikkakunnalla jos toisellakin tason madaltumiseen.

Kun lehdessemme viime sunnuntaina artikkelin paikalla käsiteltiin teatterin ja yleisön velvollisuuksia, vedottiin teatterin kohdalla myös siihen, että sillä täytyy olla korkeat päämäärät ja että siinä täytyy vallita terve henki. Tähän olisi syytä lisätä, että teatterilta vaaditaan myös ajan ja ajanhengen tasolla pysymistä. Tältä pohjalta lähtien tulee esim. Oulun Näyttämön ohjelmistoon otetun "Kaksi haaksirikkoa" näytelmän johdosta

kysyneeksi itseltään, onko kappaleella tarpeeksi sanottavaa! Mutta toisaalta, ei ihme, jos se on houkuttelut, kun se sentään kerrassaan Minna Canth-kilpailussa on saanut ensimmäisen palkinnon!

Toisen kappaleen, "Nummisuutarien", yleisöön menemisestä ei voi olla epäilystäkään ja toivottavaa onkin, että oululaiset näkisivät edes nyt juhlassa esitetyn ensimmäisen näytöksen, joka voitaisiin sovittaa yhden ja toisen tilaisuuden ohjelmiin. Koulujen, varsinkin yläluokkia, voitaisiin myös käyttää kappaletta katsomassa, s.t.s. tilata näytös heitä varten. Tietysti odotamme, että esitys vasta on valmiimpi kuin suuressa juhlassamme. Kun näyttelijä unohtaa roolinsa, niin hän, jos hän on hyvä näyttelijä, ei jää odotamaan kuiskausta, vaan sanoo itse, mutta tässä tapauksessa juttu on kaksiteräinen, sillä kun on kysymys Kiveä, on juttu vähän niinkuin pip-liankin kohdalla: ei sitä Kiveä sovi lähteä muuttelemaan ja kun ei sovi, niin siinä sitten olla jökötetään!

Niille oululaisille, joita maanantailtainen Nummisuutarit-esitys suututti, haluaisin kuitenkin muistuttaa mieleen, että kieli sentään oli aitoa Kiveä ja se oli pääasia. Ja sama on yleisön syytä muistaa muistakin mielenkiintoisista teatteriesityksistä kysymyksen ollen. Jos kappale on huono, ei saa ampua pianista, jos pianisti ei ole täysin tehtävänsä tasalla, ei saa polttaa sävellystä!